

Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Het Stappenplan

1. Achtergrond van de meldcode.

De meldcode is ontstaan vanuit de maatschappelijk onrust naar aanleiding van de dood van het 3-jarig meisje Savanna in 2003. Kernaspect dat naar aanleiding van het onderzoek en de rechtspraak die hierin is geweest naar voren kwam was: beroepsgroepen in de zorg leggen signalen in hun werk onvoldoende vast, er vindt onvoldoende onderling overleg plaats over deze signalen en de beroepsgroepen werken onvoldoende samen vanuit hun expertise om excessen zoals de dood van het meisje Savanna te voorkomen.

Om herhaling van deze situatie te voorkomen en de kwaliteit van de hulpverlening te verbeteren is gaandeweg de jaren uiteindelijk de wet op **de Meldcode ontstaan die per 01-01-2013 verplicht is voor alle beroepsgroepen die met minderjarigen te maken hebben.**

Het doel van deze Meldcode is om tijdig signalen ten aanzien van vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling te onderkennen en een plan te ontwikkelen deze betreffende situatie te stoppen.

2. Wat valt onder de meldcode huiselijk geweld.

Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Kenmerken van kindermishandeling kunnen zijn: angst, onmacht, isolement, eenzaamheid en loyaliteit.

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis). Hierbij is soms ook sprake van minder bekende vormen van geweld zoals Münchenhausen by Proxy, Disclosure en eerge relateerd geweld. In het signalenboekje wordt dit uitgebreid beschreven.

De combinatie van kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

In het *Signalenboekje* en het uitgebreide *Protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de Kinderopvang* op de website van Gastvrij worden de begrippen en verschillende vormen van mishandeling uitgebreider beschreven.

In dit stappenplan zijn de richtlijnen die per 01-01-2019 verplicht zijn, met name het afwegingskader, meegenomen. Op de website van Gastvrij vindt u de uitgebreide versie van "Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling".

3. Belangrijke informatie over het hanteren van de meldcode.

Puntsgewijs enkele aandachtspunten ten behoeve van een juiste uitvoering van de Meldcode.

- De meldcode bevat 3 elementen (allen uitgewerkt onder hoofdstuk):
 - 4a (vermoeden van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
 - 4b (vermoeden van) geweld- en of zedendelict van een medewerker.
 - 4c Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling
- De meldcode wordt niet alleen bij het vermoeden van bovenstaande punten ingevuld. De meldcode kan ook gebruikt worden bij het getuige zijn van geweld. In die gevallen is het echter denkbaar om de volgorde en de snelheid anders toe te passen. Sowieso is er in die situatie geen sprake meer van een vermoeden.
- In de beschrijving van een (vermoeden van) geweld gaat het om de relatie tussen de pleger en het slachtoffer. Ook vermoedelijke plegers of slachtoffers horen onder hierbij.
- Uitgangspunt is dat de gastouder en de ouder/verzorger regelmatig contact hebben.
- Bij een vermoeden van een ernstig misdrijf heb je direct overleg met een medewerker van Veilig Thuis, de inspecteur volksgezondheid of de politie. In deze situaties kun je daarbij een direct beroep op ondersteuning doen bij je bemiddelingswaker en/of de aandachtsfunctionaris.
- Signaleren op zich is geen stap in de Meldcode. Signaleren zelf is een beroepshouding of grondhouding.
- De omschreven stappen van de meldcode zijn een ordenende volgorde. Deze volgorde van handelen is niet dwingend. Zo kun je soms ook direct met het kind of de ouder/verzorger in gesprek gaan, afhankelijk van de situatie.
- Sommige stappen kunnen ook meerdere keren genomen worden.
- Bij de organisatie Gastvrij werkt een Aandachtsfunctionaris. Deze is opgeleid om de gastouder en/of de bemiddelingsmedewerker te begeleiden en te ondersteunen bij de uitvoering van de Meldcode.
- Bij iedere stap die je doet kun je contact opnemen met Veilig Thuis:
 - Bij een adviesvraag = anoniem en geeft Veilig Thuis advies
 - Bij een melding = dit kan niet anoniem. Veilig Thuis neemt de regie over.
- Het wettelijk meldrecht voor huiselijk geweld en kindermishandeling biedt alle beroepskrachten met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht, het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld te melden, ook als zij daarvoor geen toestemming hebben van de ouder/verzorger.
- Dit wettelijk meldrecht maakt een inbreuk mogelijk op het beroepsgeheim van bijvoorbeeld artsen, psychiaters, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychologen, pedagogen, verloskundigen en werkers in de jeugdzorg of in de reclassering.
- Zorg ervoor dat alle gevoelige informatie omtrent kinderen en andere betrokkenen zodanig opgeborgen is dat onbevoegden hier geen toegang toe kunnen krijgen (bijvoorbeeld het kinddossier).

4. De verantwoording bij het doen van een melding

Gastouders zijn geen hulpverleners. Zij zijn deskundig in de opvang en begeleiding van kinderen. De verplichting om te melden kan mogelijk een (te) zware verplichting zijn. Als dit speelt neem dan direct contact op met de bemiddelingsmedewerker om te bespreken **wie de verantwoording van de melding op zich neemt**.

Daarnaast is het van belang om de verantwoordelijkheid goed vast te leggen bij elke melding. Het volgende onderscheid kan gemaakt worden:

- Meldingen ten aanzien van (vermoedens van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling is het de gastouder. Als deze de verantwoording niet kan dragen dan is er een overheveling mogelijk van de verantwoording naar de bemiddelingsmedewerker of de aandachtsfunctionaris. Dit kan eventueel in overleg met Veilig Thuis vastgesteld worden.
- Meldingen ten aanzien van (vermoedens van) geweld of zedendelict door een medewerker van Gastvrij is de houder (de directie van Gastvrij) verantwoordelijk.
- Meldingen ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling is de Gastouder (in samenwerking met professionals) verantwoordelijk.

Van belang: de melding moet ten alle tijden wel gedaan worden!

4a. Belangrijke telefoonnummers voor een eerste overleg

Bereikbaarheid in geval van (vermoedens van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling, grensoverschrijdend gedrag door een medewerker en grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

- Aandachtsfunctionaris:
Wim Spies 06-47776890
- Veilig Thuis:
Flevoland 088-2220500 info@veiligthuisflevoland.nl
- Directie Gastvrij:
Annette Franken 06-48188710
- Vertrouwensinspecteur Kinderopvang:
Landelijk team 0900-1113111.
Of via de website
<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/vertrouwensinspecteurs>

Daar waar er in dit document gesproken wordt over ouders worden ook de verzorgers van de kinderen verstaan.

5a Het stappenplan van de Meldcode bij (vermoeden van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

<p>1. In kaart brengen van de signalen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Leg de signalen zo feitelijk mogelijk schriftelijk vast. Hou de signalen en de feiten daarbij uit elkaar. ➤ Bespreek de signalen met een collega. ➤ Leg de uitkomst van de gesprekken die je voert met je collega over de signalen schriftelijk vast in het kinddossier ➤ Leg de stappen die je zet en de besluiten die je neemt schriftelijk vast. ➤ Leg ook de gegevens vast die je vermoeden weerspreken. ➤ Maak onderscheid tussen hypothesen en concrete signalen in hetgeen je vastlegt. ➤ Vermeld de bron als je informatie gebruikt van een ander. ➤ Neem de beslissing of je vermoeden is opgelost of dat je doorgaat naar stap 2. ➤ Alles wat je vastlegt hoort in het kinddossier.
<p>2. Overleg de signalen met een bemiddelingsmedewerker</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Overleg de signalen met een bemiddelingsmedewerker ➤ Of raadpleeg de aandachtfunctionaris, Veilig Thuis of een deskundige op het gebied letselduiding. ➤ Alles is nu nog anoniem. ➤ Doel van dit overleg: de signalen goed kunnen duiden. ➤ Specifieke vormen van geweld vragen soms een andere aanpak c.q. andere volgorde (bv eergeerelateerd geweld). ➤ Neem de beslissing over je vermoeden: Dit vermoeden is wel of geen reden om over te gaan naar stap 3. Beschrijf waarom je deze beslissing neemt. ➤ Leg dit proces vast in het kinddossier.
<p>3. Gesprek met de ouder (en indien mogelijk het kind)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uitgangspunt: openheid is een belangrijke grondhouding. ➤ Doel van gesprek is het bespreken van de signalen. ➤ Als de gastouder ondersteuning nodig heeft in dit gesprek kan een collega, de Aandachtsfunctionaris of Veilig Thuis gevraagd worden ook aanwezig te zijn. ➤ Van belang in het gesprek: Geef uitleg over het doel van het gesprek. Bespreek de signalen, de feiten, die zijn vastgesteld of de waarnemingen die gedaan zijn. Nodig de ouder uit te reageren. ➤ Uitzonderingen: in uitzonderlijke situaties (zoals vermoedens seksueel of eergeerelateerd geweld) geen gesprek met de ouder in verband met het mogelijke risico dat dit thuis teweeg kan brengen. ➤ Alle informatie, overwegingen en beslissingen vastleggen in het kinddossier.
<p>4. Het wegen of beoordelen van de vermoedens van geweld of mishandeling.</p> <p>Hulpmiddel (uit het signalenboekje van Gastvrij): - observatieformulier - risico-taxatie instrument</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ In deze fase beschikt de gastouder over redelijk veel informatie. ➤ Aan de hand van de aanwezige informatie maakt de gastouder een wegging: De gastouder maakt een inschatting t.a.v. risico op huiselijk geweld of kindermishandeling, evenals de aard en de ernst van dit geweld. ➤ Gebruik ter ondersteuning voor je beslissing het observatieformulier en het een risicotaxatie instrument (uit het signalenboekje) ➤ Bij twijfel: vraag advies bij Veilig Thuis of de Aandachtsfunctionaris. ➤ Neem de beslissing: wel of niet melden bij Veilig Thuis. (zie ook stap 5 voor de afweging) ➤ Leg dit proces vast in het kinddossier.
<p>5. Beslissen: hulp organiseren of een melding doen aan de hand van het afwegingskader.</p>	<p>Het afwegingskader:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 4 een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Nee = afsluiten en vastleggen in dossier Ja = ga verder met afweging 2

<p>Hulpmiddel: Zie het afwegingskader in 5 stappen van Gastvrij</p>	<p>2. Schat ik op basis van de stappen 1 t/m 4 dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee = ga verder met afweging 3 Ja = melden bij Veilig Thuis</p> <p>Gastouders die deze afweging met 'ja' beantwoord hebben, zullen de afwegingen 3 t/m 5 samen met Veilig Thuis doorlopen.</p> <p>3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Nee = melden bij Veilig Thuis Ja = ga verder met afweging 4</p> <p>4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn ze bereid zich hiervoor in te zetten? Nee = melden bij Veilig Thuis Ja = hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5</p> <p>5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijk resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Nee = (opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja = hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners</p> <p>Bovenstaande afwegingen vastleggen in het kinddossier.</p>
<p>5a. De melding</p> <p>Hulpmiddel (uit het signalenboekje van Gastvrij): - Observatielijst - Risico-taxatie instrument</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ De melder kan de gastouder zijn. In samenspraak kan ook gekozen worden voor de bemiddelingsweker of de aandachtsfunctionaris als melder. ➤ De melder neemt contact op met de ouder om het voornemen te melden. De melder benoemt daarbij wat het doel van de melding is en wat de melding betekent. De melder vraagt daarbij de ouder om een reactie. ➤ Als de ouder bezwaar heeft dan gaat de melder in gesprek over de bezwaren en bekijkt of er aan deze bezwaren tegemoet gekomen kan worden. ➤ De optie om hulp te aanvaarden wordt voorgelegd. Als dit geaccepteerd wordt dan kan naast de melding ook stappen gezet worden naar hulpverlening. ➤ Bij een melding moet de melder zo veel mogelijk feiten en gebeurtenissen melden die hij feitelijk heeft waargenomen. ➤ Maak daarbij eventueel gebruik van de observatielijst en het risico taxatie instrument. ➤ Als feiten en gebeurtenissen worden gemeld die anderen hebben gezien dan moet de bron genoemd worden. ➤ Dit proces vastleggen in het kinddossier
<p>5b. De hulpverlening</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Organiseer met ouders en eventueel in samenspraak met Veilig Thuis de benodigde hulpverlening. ➤ De gastouder doet na een melding wat er binnen de grenzen van zijn/haar gebruikelijke taak mogelijk is om het kind, de ouder en de gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. ➤ De betrokkenheid van de gastouder stopt niet na de melding. In overleg met Veilig Thuis wordt een gemeenschappelijk afstemming en aanpak afgesproken. ➤ Deze afstemming en afspraken worden vastgelegd in het kinddossier. ➤ Als de hulpverlening van de grond komt dan kan het dossier mbt de Meldcode afgesloten worden. ➤ Als de hulpverlening niet goed van de grond komt en de vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling blijven dan alsnog melding bij Veilig Thuis doen.

Voor een inhoudelijke onderbouwing van bovenstaande stappen kun je het Protocol Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling raadplegen.

5b. Het stappenplan bij (vermoeden van) geweld- en of zedendelict van een medewerker

Onderstaand stappenplan geldt ook voor de volgende situaties:

- Betreft ook personen bekend bij de gastouder (huisgenoot, stagiair of vrijwilliger).
- In geval de gastouder bekend is geworden van een mogelijk huiselijk geweld en/of mishandeling jegens een kind dat gebruik maakt van een andere opvang van Gastvrij.
- In geval de gastouder bekend is geworden met een (vermoeden van) grensoverschrijdend gedrag jegens een kind dat gebruik maakt van een andere opvang van Gastvrij.

Stap 1a: In kaart brengen van signalen	De gastouder: <ul style="list-style-type: none"> - Observeert - Brengt signalen in kaart - Documenteert
Stap 1b. Direct melding doen van vermoeden bij de houder	De gastouder: is verplicht het vermoeden van geweld of een zedendelict direct bij de houder te melden (tenzij het de houder zelf betreft). In dat geval is er direct contact met de vertrouwensinspecteur Kinderopvang en dient hieronder waar 'houder' staat 'vertrouwensinspecteur' gelezen te worden.
Stap 2. In overleg met de vertrouwensinspecteur	De houder: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Moet direct contact leggen met de vertrouwensinspecteur (overlegplicht) indien hij/zij aanwijzingen heeft dat een collega een geweld of zedendelict begaat of heeft begaan jegens een kind ➤ Krijgt advies van de vertrouwensinspecteur over het wel of niet doen van aangifte ➤ Documenteert
Stap 3. Aangifte doen	De houder: <ul style="list-style-type: none"> - Is verplicht bij redelijk vermoeden aangifte te doen bij de politie (aangifteplicht) - Stelt in ieder geval de gastouder voor de duur van het onderzoek op non-actief - Legt een draaiboek aan - Raadpleegt de GGD - Regelt ondersteuning voor kind en ouders - Volgt het ingestelde onderzoek van de politie - Documenteert
Stap 4. Handelen n.a.v. onderzoek van de politie	De houder: <ul style="list-style-type: none"> - Rehabiliteert en/of - Geeft waarschuwing af en/of - Neemt arbeidsrechtelijke maatregelen - Documenteert.
Stap 5. Nazorg bieden en evalueren	De houder (in samenspraak met de gastouder): <ul style="list-style-type: none"> - Biedt zorg aan ouders en kinderen - Biedt nazorg aan gastouders - Organiseert ouderavonden - Verwijst door naar externe hulp - Evalueert de procedures - documenteert

5c. Het stappenplan bij (vermoeden van) grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling.

<p>Stap 1: In kaart brengen van signalen</p>	<p>De gastouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observeert - Brengt signalen in kaart - Bespreekt signalen met een collega en aandachtsfunctionaris - Documenteert
<p>Stap 2 Melden van gedrag bij Veilig Thuis</p>	<p>De gastouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meldt het gedrag bij de Veilig Thuis - Brengt in samenspraak met Veilig Thuis de ouders van betrokken kinderen op de hoogte - Documenteert
<p>Stap 3 Beoordelen van de ernst van het gedrag</p>	<p>De gastouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Raadpleegt Veilig Thuis en/of GGD - Gaat na afstemming met Veilig Thuis en/of andere professionals in gesprek met de ouders van zowel het kind dat het gedrag vertoont als met de ouders van de kinderen die met het gedrag worden geconfronteerd. - Weegt de ernst van het gedrag: <ul style="list-style-type: none"> • Licht grensoverschrijdend gedrag: bespreken in het team, externe hulp niet nodig. • Matig grensoverschrijdend gedrag: waarschuwing, inschakelen hulp • Ernstig grensoverschrijdend gedrag: direct ingrijpen vereist. Maatregelen conform stap 4. - Documenteert in het kinddossier
<p>Stap 4. Maatregelen nemen</p>	<p>De gastouder overlegt met Veilig Thuis over de te nemen stappen. Mogelijke stappen daarin zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veilig Thuis stelt een onderzoek in - Schakelt experts in zoals GGD en Veilig Thuis - Organiseert zorg voor kinderen en ouders - Gaat in gesprek met ouders dat gedrag vertoont én met de ouders die geconfronteerd werden met het gedrag over de te nemen maatregelen - Documenteert.
<p>Stap 5 Beslissen en handelen</p>	<p>Veilig Thuis in overleg met de gastouder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beslist naar aanleiding van het onderzoek over de opvang van het kind dat het gedrag heeft vertoond.
<p>Stap 6 Nazorg bieden en evalueren</p>	<p>De gastouder, aandachtsfunctionaris en Veilig Thuis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biedt nazorg voor ouders, kinderen en gastouders - Organiseert ouderavonden - Verwijst door naar externe hulp - Evalueert de procedures - Documenteert